

Tietopalvelutyötä demokratian ytimessä

Eduskunnan tietopalvelu on eduskunnan kanslian tieto- ja viestintäosastoon kuuluva yksikkö, josta kansanedustajat, eduskuntaryhmät ja muut eduskunnassa työskentelevät voivat pyytää tiedonhakua, selvityksiä, analyysyjä, vaikutusarvioita ja kansainvälisiä vertailuja eduskuntatyönsä tueksi. Palvelu on tarkoitettu vain eduskunnan sisäiseen käyttöön. Yhdessä muiden sisäisten ja julkisten tietotukipalveluiden kanssa tietopalvelun päämääränä on vahvistaa luotettavalla tiedolla eduskunnan päätöksenteon tietopohjaa, ja siten tukea demokraattisen järjestelmän keskeisimmän instituution toimintaa.

TEKSTI: TYYNE AALTOLA JA OLLI KANNAS

Työntekijöitä tietopalvelussa on kymmenen, muun muassa ekonomisteja, juristeja ja sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija. Tietopyyntöjä tulee vuodessa lähes tuhat. Niihin vastataan melko nopealla aikataululla, useimmiten joko samana päivänä tai viimeistään parin päivän sisällä. Toisinaan tietopyynnöt ovat laajempia ja vaativat useamman viikon selvitystyön.

Tietopyyntöjen aiheita ei ole rajattu, eli asiakkaat voivat pyytää tietoa mistä tahansa aiheesta, kunhan se liittyy heidän eduskuntatyöhönsä. Koska resurssit ovat rajalliset ja kysymysten kirjo hyvin laaja, korostuu tietopalvelun työssä yhteistyö ja verkostot muiden asiantuntijoiden kanssa. Tietoa muiden Euroopan maiden lainsäädännöstä ja eri teemoista saadaan parlamenttien tietopalvelujen välisen verkoston kautta, jonka jäsen myös eduskunnan tietopalvelu on.

Tietopalvelun yksi keskeinen periaate on, että se tekee selvityksiä vain pyynnöstä. Näin pyritään takaamaan kansanedustajille ja eduskuntaryhmille juuri se tieto, jota he kulloinkin tarvitsevat. Tiedontarpeen määrittelevät poliitikot, eivät virkamiehet. Erityisen tärkeä tietopalvelu on oppositiopuoleille, joilla ei ole ministeriöitä tiedonsaantikanavana samalla tavoin kuin hallituspuoleilla. Tästä huolimatta myös hallituspuoleet käyttävät tietopalvelua ahkerasti.

Toinen ydinasia on tietopalvelun luottamuksellisuus. Kysyjän kysymyksestä tai siihen lähetetystä vastauksesta ei kerrota ulkopuolisille. Asiakas itse päättää, miten ja missä hän käyttää tietopalvelusta saamaansa tietoa vai käyttääkö lainkaan. Tämä luo mahdollisuuden erilaisten ideoiden testaamiseen ja pohtimiseen ilman julkisuuden painetta.

Luottamuksellisuuden vuoksi suurin osa tietopalvelun työstä ei näy julkisuudessa. Asiakkailla ei myöskään ole velvollisuutta mainita tietopalvelua tiedon lähteenä tietoa käyttäessään. Mikäli asiakas viittaa tietopalvelusta saamaansa tietoon julkisuudessa,

esimerkiksi täysistunnossa tai sosiaalisen median päivityksessä, tietopyynnöstä tulee kuitenkin julkinen. Tällöin kuka tahansa voi pyytää tietopalvelun toimittaman vastauksen itselleen.

Tietopalvelun ekonomistitiimi

Osana eduskunnan tietopalvelua toimii ekonomistitiimi, johon kuuluu tällä hetkellä neljä ekonomistia. Ekonomisteille osoitetaan tietopalvelussa kaikki talouteen liittyvät kysymykset, mutta pääpaino on nykyään vaikutusarvioissa ja analyyseissä. Ekonomistipalvelu luo tietopohjaa, jota hyödyntämällä käydään talouspoliittista keskustelua esimerkiksi erilaisten reformien vaikuttavuudesta.

Ekonomistipalvelu on muuhun tietopalveluun verrattuna historialtaan nuori, mutta resurssit ja sen tuottamat palvelut ovat kasvaneet huomattavan nopeasti. Palvelu aloitti pilottimuotoisena toimintona yhden ekonomistin voimin vuonna 2011. Palvelun kysyntä oli heti alusta alkaen suurta ja vuonna 2013 palvelun resursseja kasvatettiin. Nykyiseen laajuuteensa tiimi asettui vuonna 2015. Asiakkaille suunnattujen kyselyiden perusteella kansanedustajat ovat kokeneet ja osoittaneet vahvasti, että he tarvitsevat kyseisen palvelun.

Konkreettisesti tietopalvelu parantaa erityisesti oppositiopuolueiden edellytyksiä muodostaa omia

vaihtoehtoja, jotka ovat vertailukelpoisia hallituksen esitysten kanssa. Tarve ekonomistipalvelulle syntyiinkin alkujaan erityisesti oppositioryhmien tarpeesta. Yhtenäisten laskentamenetelmien avulla poliittisista vaihtoehtoista saadaan keskenään vertailukelpoisia, jolloin myös opposition vaihtoehdot voidaan suhteuttaa muun muassa julkisen talouden raameihin. Tarkastelun kohteena on usein se, miten reformit vaikuttavat julkiseen talouteen, tulonjakoon ja eri väestöryhmien käytettävissä oleviin tuloihin sekä enenevässä määrin myös vaikutukset työllisyyteen.

Ekonomistitiimin tehtävät ovat kehittyneet ja laajentuneet merkittävästi siitä mitä alun perin osattiin odottaa. Laskentamallit ja aineistot ovat kehittyneet huomattavasti vuosien saatossa. Tänä aikana on otettu käyttöön muun muassa SISU-mikrosimulointimalli sekä lukuisia yksikkötason aineistoja, tietokantoja ja laskentamenetelmiä.

Julkisesti näkyvin osa työtä lienee syksyllä oppositioryhmien julkaisemat vaihtoehtobudjetit, joihin liittyen tietopalvelu tuottaa laajasti vaikutusarvioita. Vaihtoehtobudjetteihin sisältyvien tuloveroihin, kulusveroihin ja sosiaaliturvaan kohdistuvien muutosten yhteisvaikutuksia arvioidaan yhtenäisellä laskentakehikolla, mikä helpottaa vaihtoehtojen vertailtavuutta.

Ekonomistipalvelulla on ollut merkittävä vaikutus myös koko tietopalvelun toimintaan. Ekonomistien myötä tietopalvelun talouteen liittyvät toimeksiannot ovat muuttuneet entistä enemmän vaativien vaikutusarviointien tuottamiseen ja myös analyysin laajuus ja syvyys on kasvanut merkittävästi. Vaikutusarviot ovat myös laajentuneet vero- ja sosiaaliturvasta koskemaan yhä enemmän myös muita talouspolitiikan aloja.

Tietopalvelu kehittyy jatkuvasti asiakkaiden tarpeet huomioiden. ■

Tyyne Aaltola toimii erityisasiantuntijana eduskunnan tietopalvelussa. Hänen vastuullaan ovat tietopalvelun sosiaali- ja terveysalaa koskevat tietopyynnöt. Aaltola on valmistunut yhteiskuntatieteiden maisteriksi Tampereen yliopistosta vuonna 2010 pääaineenaan sosiaalipolitiikka. Eduskuntaan hän siirtyi vuonna 2016 SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:stä, jossa hän työskenteli tutkijana ja teki muun muassa Sosiaalibarometri-julkaisua.

Olli Kannas toimii ekonomistina ja vaikutusarviointitiimin vetäjänä eduskunnan tietopalvelussa. Kannas on valmistunut kauppatieteiden maisteriksi Jyväskylän yliopistosta vuonna 2007 pääaineenaan kansantaloustiede. Eduskuntaan hän siirtyi vuonna 2013 Tilastokeskuksesta, jossa hän työskenteli useita vuosia tulo- ja elinolotilastoissa ja kansantalouden tilinpidossa.

Eduskunnan tietopalvelu palvelee vain sisäisiä käyttäjiä, mutta eduskunnassa toimii myös kaikille avoin kirjasto. Kuva: Hanne Salonen / Eduskunta.

